Цана асобнага нумару 15 гр. Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 14 (65). Вільня, Субота 12 Лютага 1927 г. Год III

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзіны апрача сьвята.
Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска:
на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцау 4 зал., на год — 8 зал.
Для заграніцы удвая даражэй.
Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі
ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

ДОБРЫЯ ЗЬЯВЫ.

Цяпер, калі на наш беларускі народ зваліліся новая хваля арыштаў, а цераз гэта, шмат каму прышлося адведаць паліцэйскія засьценкі ды турмы, — з пасярод усялякіх трывогаў і перанудаў, можна заўважыць і добрыя пацяшаючыя нас зьявы.

Пераканацца ў гэтым ня цяжка, варта толькі спаткацца з тым, хто ўкусіў рэпрэсыяў. Дый як-жа іначай, калі не радавацца таму, што ня гледзячы на ўціск і гвалты, той хто адчуў іх на сабе, замест таго, каб упасьці ў роспач і разачаравацца, наадварот — гартуецца і неяк выразьней выяўляе сваю прыхільнасьць да роднага народу, да роднае старонкі!

Адчуўшы на сабе гвалт, дазнаўшы ўціск, зьдзек і зьнявагу—гэтакі чалавек—не выракаецца свяёй першапачаткавай думкі, а наадварот, пашырае і паглыбляе яе ў сваім кругазоры; неяк ясьней і паўней уяўляе сабе сэнс і мэты свайго нацыянальнага істнаваньня. Дык вось, гэта—адна добрая зьявя, якая можа нас толькі радаваць.

Сьледам за гэтым хочацца кінуць вокам і на той стан рэчаў, што насупроць аргумэнтаў польскага шавінізму аб нашай нібы-та няжыцьцёвасьці, гэтым самым паўстаюць чыста беларускія аргумэнты, якія акурат сьведчаць, што Беларусь разарваная на часткі і падпарадкаваная чужацкаму панаваньню, жыве, адраджаецца, а знача і будзе жыць.

Спаткаўшы любога селяніна спытайцеся, хто ён? Бязумоўна атрымаеце адказ —Беларус. Раней, ня тое, што за часоў перадваенных, але ж навет некалькі гадоў таму назад, нічога падобнага казаць было нельга. Гэтая сьвядомасьць свaей нацыянальнай прыналежнасьці ёсьць таксама добрая, пацяшаючая нас зьява.

Пазнаць самога сябе, гэта знача даведацца чаго табе трэба, а кожная патрэба папхне да чыну і змусіць чалавека дабыць, найсьці ці стварыць тое, што зьяўляе яго патрэбу.

Пазнаць і ацаніць самога сябе, гэта значыць змусіць лічыцца з табою як з фізычнаю і праўнаю асобаю тых, хто дагэтуль ігнараваў і паменшаў тваё значэньне, хто зводзіў на нішто твае асабістае я.

У гэтым прызнаньні сваёй нацыянальнай прыналежнасьці, ёсьць залог нашай вялікай і шчасьлівай будучыны. Дык і разумеецца, што гэтая добрая зьява сярод нашага шэрага агулу, акрыляе вялікія надзеі таго, хто лятуцеў і змагаўся за нашае вялікае заўтра, якое пры гэтакім стане, ня прысьці ня можа.

Гэтакія зьявы ёсьць магутным ударам па тым эндэцкім і наагул польскім выкрыкам, што быццам мы як нацыя ня істнуем, што мы ня можам істнаваць! Праўда, быў час, калі мы былі гэтакімі, але цяпер тое праклятае сёньня мінула, а стаўшы ўжо ўчарашнасьцю, дало месца новаму сёньня, якое паказвае выразна, яскрава на такое заўтра, якое доўгі час было, толькі лятункамі ў галовах пачынальнікаў і змагароў за нашае нацыянальнае жыцьцё.

Калі хто з чужынцаў гэтага не прызнае, дык толькі дзеля таго, што ён ня знае сучаснага Беларуса, а гэта акурат не пужае нас. Нас радуе і ўмацняе тая сьвядомасьць, якая, хоць мала выяўляецца, але-ж ёсьць як пэўная ідэолёгія ўнутры самога Беларуса, якая выяўляе сябе ў часе тых бедаў, што гэтак часта наведываюць нас і што раз часьцей і часьцей. Чым цямнейшая ноч, тым болей зорак! Чым болей гнуць нас, тым болей мы пруткуемся, а гэта паказвае на прысутнасьць у нашым нацыянальным арганізме таго духа, які трымае жыцьцё і дае істнаваньне і надзеі на здзейсьненьне сваіх адвечных ідэалаў.

Праўда, сьвядомасьць нацыянальнай прыналежнасьці нашага селяніна зьяўляецца, пакуль што частковая, пасыўная, дык над прабуджэньнем актыўнасьці сярод усяго беларускага сялянства мы будзем у далейшым працаваць.

Засуліч.

Аб арыштах у Заходняй Беларусі.

Прамова пасла Б. Рагулі

ў Сойме дня 4 лютага с. г.

(Працяг).

Чым выклікана арыштаваньне людзей, якія працуюць у звычайных абставінах і ў звычайна легальна істнуючай арганізацыі? За праступства, прадугледжанага 1-ай часьцінай 102 ст. К. К., якая стацьця пагражаець карай за прыналежнасьць да згавору, створаннага дзеля выпаўненьня пасяганьня на ўстаноўлены дарогай аснаўных праваў лад Польскай Дзяржавы, або на цэласьць яе дзяржаўнай тэрыторыі. Дзе той быццам, згавор? І дзе тыя згаворшчыкі? Паслоў нашых аддаюць пад суд, ім пагражаець цяжкі вастрог, але чаму Вы не аддалі пад суд першага згаворшчыка, а замест суду, Вы цяпер цалуеце яму рукі? Нашыя беларускія паслы, якія вядуць барацьбу за нашыя нацыянальныя правы, знаходзяцца ў вастрове. А людзі, якія паднялі руку проці праўнага ўраду і п. Прэзыдэнта, пралілі шмат крыві, а ў тым ліку і беларускай, не сядзяць у вастрогах, але знаходзяцца на волі, а нават знаходзяцца цяпер на чале ўлады.

Дык з гэтага вывад: слабы хоць-бы і сьвяты ў вастрог, сільны, хоць і чорт ува ўладу. Ці гэта ня сорам, што дзеецца гэта ў XX веку, і не якой небудзь Мэксыцы ці ў афрыканскіх калёніях, а дзеецца гэта ў Эўропе ў Польшчы, якая прэтэндуе на цывілізаваную дзяржаву.

Пракураторыя ў сваей вернасьці да ўраду знайшла нават магчымасьць абвінавачаньня арыштаваных беларускіх паслоў па 2 пункту першай часьціны 110 ст. абвінавачаваючага за прыгачэньне за сябе ці за іншых чужаземнаму ўраду перад абвяшчэньнем вайны, дапамогі ў яго ваеннай дзейнасьці проці Польшчы. Я думаю, што з боку пракураторыі гэта ёсьць мядзьведзіная ўслуга, зробленая міністру замежных справаў, бо гэткага праступства можна толькі баяцца перад абвяшчэньнем вайны. Аб якой-жа вайне цяпер можна гаварыць? Вось ужо будзе год як усе польскія міністры замежных справаў толькі і гавораць аб супакойнай польскай палітыцы, а цяпер ні з таго ні з сяго ўрад абвінавачвае беларускі народ у пасярэднім прыгатаваньні новай вайны.

Праўда, што цяпер палітыку твораць ня міністры замежных справаў, але паны маршалкі і генэралы, а гэта з прычыны правакацыі, якая сягоньня апутала Польшчу, што амаль німа ў ей ніводнага здаровага месца.

Арыштаваных паслоў абвінавачана ў прыналежнасьці до камуністычнай партыі і за тое, што лятуцяць яны аб перавароце ў Польшчы на карысьць гэных ідэяў.

Але ці прыналежнасьць пасла да камуністычнай партыі зьяўляецца такім праступкам, за які яго можна арыштовываць нават бяз выдачы яго Соймам? Мне здаецца, што не. А што гэта так, доказам гэтага ёсьць істнаваньне ў Сойме легальнай камуністычнай партыі. Дык іншая мера ёсьць для польскіх камуністых і іншая мера для гэтак званых камуністых Беларусаў. Паважаю ўсякую шчырую ідэалёгію, у гэтым ліку і камуністычную, а нават і анархістычную (Голас: здаровая ідэалёгія!) Кожнаму вольна лятуціць аб лепшай людзкай прышласьці і выбіраць тыя дарогі, якія, па яго думцы, будуць як найболей падхадзячымі. Ці-ж у Польшчы манархістыя ня толькі ня лятуцяць, але нават не гавораць аб скасаваньні рэспубліканскага ладу і рэстаўрацыі (ускрашэньні) манархіі? Гэта, відаць, не зьяўляецца супярэчным з інтарэсам польскасьці. Іншая рэч, справа Беларусаў: ім ня можна нават арганізаваць сваіх гурткоў, бо гэта палохае Вас, Паны Палякі. Помніце, што нас Ваш тэрор не перапалохае і не затрымае нашай справы. Мы яе пачалі і мы яе давядзём да канца, ня гледзячы на тое, што можа шмат хто з нас пакладзець свае галовы (Голас: на падушку). Былі гурткі, ёсьць гурткі і будуць гурткі ў тэй ці іншай форме і ня зьніштожыць іх ніякая сіла. Урад зарана пачаў прадвыбарную кампанію. З усіх куткоў вылазе на верх адно — нелялльнасьць ураду ў адносінах да нас Беларусаў. Мэта гэтых арыштаў і гэтых так быццам згавароў, пабудованых на правакацыях ураду, гэта прыгатаваньне дзеля наступных быбараў. Вось калі ласка Паны! Слухаў з павагай п. рэфэрэнта, слухаў дзеля таго, каб выцягнуць нешта такое, што-бы давала праўдзівую зачэпку дзеля пазваньня маіх сябраў—Беларусаў на судовую адказнасьць і, прашу паноў, ніякіх даказаў рэфэрэнт тут ня даў. Прачытаў ён лекцыю аб камунізьме, імунізаваў (прытачыў) бяз паўнамоцва мысьлі п. Сохацкага, пастановы розных конгрэсаў і камуністычных канфэрэнцыяў, але аб Беларусах было гутарана зусім мала. П. рэфэрэнт

апіраецца на 2 арт. праграмы Грамады, які кажа аб самаазначэньню народаў, аб стварэньню беларускай рэспублікі. Прашу паноў, калі гэтага ім ня можна было рабіць, чаму-ж урад не арыштаваў іх праграмы? Гавару проста і шчыра, што і ў праграме Беларускага Сялянскага Саюзу так сама ёсьць пункт аб самаазначэньню. Кожны народ, калі ён хоча быць народам, а не сьмяцьцём, мусіць лятуцець аб самаазначэньню мусіць імкнуцца да гэтага, гэта ёсьць права беспярэчнае і ніхто яму гэтага ня можа адабраць. Далей, прашу паноў, рэфэрэнт гутарыў аб рожных судовых працэсах, толькі ў тых працэсах датычыла розных людзей, але заўсім не датычыла Валошына, Мятлы, Тарашкевіча, ані Рака-Міхайлоўскага. Апрача таго такі аргумэнт, што нейдзе там меў быць п. Мятла. Паважаныя паны! Мог прыехаць правакатар, шпік, улезьці ў Грамаду, у той гурток і сказаць, што мае быць пас. Мятла і мае сказаць прамову і можа нават яшчэ нешта даваць. Але што меў быць ці гэта ўжо зьяўляецца праступкам? Трэба было даць факты, што ён быў, што ён гаварыў, што ён зрабіў, трэба даць дакумэнты. Ня ведаю, дзе мае быць п. рэфэрэнт сёгоньня ў ночы.

Далей п. рэфэрэнт паклікаецца на пашпарты. Што-ж гэта за пашпарты? Думаю, што такія самыя пашпарты маюць і ў Związku Ludowo-Narodowym.

Кожны чалавек, каторы належыць да тэй ці іншай палітычнай партыі, мусіць мець білет сваей партыі і кожны хто належаў да беларускай Грамады таксама меў такі білет, быў гэта партыйны білет, пане рэфэрэнце, а не пашпарт. (Голас: але езьдзілі з гэтым у Маскву). Няхай пан возьміць білет „Związku Ludowo-Narodowego" можа пана такжа прапусьцяць (Вясёласьць на правіцы). Але пан рэфэрэнт ня даказаў, што на аснове гэтых пашпартаў можна было пераходзіць граніцу, што быў нейкі дазвол, нейкае распараджэньне, ці нейкі ліст ад каго небудзь з гэтых паслоў, у якім было-бы напісана, што на падставе гэтага пашпарту можна пераехаць. Бо-ж маем сёньня шмат людзей з карэннай нават Польшчы, якія лятуцяць аб тым, каб якім нябудзь спосабам прайсьці граніцу, каб якім спосабам пайсьці ў Расею, каб зарабіць кусок хлеба. І дапусьцім, калі-б ён ішоў з білетам тэй ці іншай польскай партыі, дык тады-б, паны, сказалі, што гэта таксама быў пашпарт?

Дык гэта зусім адкідаю, бо гэта ёсьць сьмешны даказ.

Далей п. рэфэрэнт гаварыў аб Наваградзкім пав. аб тым, што ў Наваградзкім павеце знайдзена аружжа, што былі шпікоўскія арганізацыі і г. д. і г. д. Паходжу сам з Наваградзкага павету, бачыў тых вучняў з Наваградзкай гімназіі, які былі арыштаваныя, праўда ня ўсіх, і як чуў, ніякага аружжа ня было знайдзена, дык няма доказаў. Што тычыцца розных вінавачаньняў, дык, прашу паноў, Жука, вучня 7-ай клясы прыватнай беларускай гімназіі дапрашывалі ў паветавай паліцыі ў Наваградку такім манерам, што лілі яму ў нос ваду і білі яго найстрашнейшым спосабам і давалі яму піць нейкі парашок з вадой, мусіць нейкі наркотык, і ён казаў сваей матцы, што ня знаў, што казаў і ня ведаў, што ён падпісываў (перарываньне). Так ёсьць, прашу паноў, і гэткія паказаньні могуць быць апорай дзеля абвінавачаньня ў здрадзе стану (дзярж. ладу) (Голас з права: Перад гэтым пагразілі яму, што яго заб'іцё). Апрача гэтага п. рэфэрэнт гаварыў, што сьведкі бачылі нейкую адозву п. Мятлы. Але-ж, пане рэфэрэнце, чаму пракураторыя не прадставіла ў арыгінале гэных адозваў. Дык ці гэта ёсьць падстава дзеля абвінавачаньня, што ён ёсьць шпікам і правакатаром. Вось беларускіх паслоў абвінавачваюць у тым, што зьяўляюцца нібы камуністымі і працуюць на карысьць апошніх. Гэта характэрыстычная мана. Не беларускія паслы вядуць камуністычную агітацыю, а Вы і Вашыя ўрады. Ваеннае асадніцтва, выдзіраньне зямлі ад нашых сялян, гэта ёсьць правакацыя да рознай дзейнасьці. (Галасы: гэта польская зямля).

А суды? Калі сын і зяць тагочаснага прэзэса акружнога суда ў Навагрдку п. Бохвіца, літэральна задушылі чалавека ў лесе, дык прысуджана іх на 6 месяцаў вастрогу з адлажэньнем кары на два гады. Калі злоўлена на маніфэстацыі ў Баранавічах ППС-аў некалькі людзей, дык прысуджана іх на два гады вастрогу. Гэта ёсьць мера справядлівасьці на крэсах для Беларуса і для Паляка. Ці гэта ня ёсьць правакацыя да рожных выступленьняў? (Голас: Беларускі народ добры, толькі вы благія).

А адбудова? (Голас: Балін аб гэтым нешта штось скажа нам). Пахаджу з вёскі, якая зьнішчана ўсясьветнай вайной і людзі з гэнай вёскі жывуць у зямлянках, ні аднаго грош не дастаюць на адбудову.

А побач жыве асаднік, які будуе палац, дзеля таго, што ён дастае 2.000 зл. што-год. Ці-ж гэта не правакацыя з боку ўраду да рознай дзейнасьці нашага народу? Гэта зьяўляецца правакацыяй. Хто зачыніў нашыя школы? Вы і вамі падтрымліваныя ўрады. Хто не даець нам дазволаў на новыя школы? Вы і вашы ўрады? Хто не дае матуры арбітурыентам беларускіх школаў, з гэткім трудом намі здабытых? Вы і вашыя ўрады? (Голас: хто нам кажа хадзіць у лапцях, вы і вашыя ўрады). Хто абуў у лапці нашую інтэлігэнцыю? Вы і вашыя ўрады.

А да чаго гэта вядзе? Нядаўна ў Навагрдку арыштавана групу моладзі, пераважна вучняў нашай прыватнай беларускай гімназіі, абвіняючы іх у прыналежнасьці да саюзу камуністычнай моладзі. Сярод іх знаходзіцца Пройко, сын досьць багатага селяніна. На запытаньне паліцыі, ці належыць ён да саюзу камуністычнай моладзі, Пройка заявіў, што так ёсьць, але разам прытачыў мотывы, якія прымусілі яго ўвайсьці ў гэты саюз. Радзіў-бы панам, як і ўраду, выслухаць уважна гэтых вельмі цікавых выясьненьняў.

Маршалак: Пан пасол Рагуля, ня лічу, што гэта прыдавалася-б да бюджэтавай дыскусіі.

Н. Рагуля. Пане маршалак, хачу даказаць, што гэтыя людзі арыштаваны безпадстаўна. І вось гэты хлапец увайшоў у саюз камуністычнай моладзі, каб там дастаць матуру. Праз турму дастане матуру, бо калі ня зробіцца камуністым, дык ня будзе магчы папасьці ў вышэйшыя школы ў Расеі, дык ён хоча нават праз турму дастаць матуру. Мы і ганорымся, што належым да такога народу, дзе хлапец згаджаецца нават сядзець у турме, абы дастаць гэтаю асьвету. Гэткі народ, як беларускі народ не загіне, калі мае гэткую моладзь. Вось гэта ёсьць, паны, паступства вашай палітыкі. Дзякуючы гэтаму, усе будуць знаць, што камунізм па крэсах ствараецца ня намі, а толькі вамі.

Вы вашым наровам робіце добрыя варункі дзеля расквіту камунізму і ня мы будзем вінаватыя, толькі вы, калі завяруха, дзякуючы вашай палітыцы, можа распачацца на Крэсах, захопе вас і зусім зьнішчыць.

Помніце — хто сее вецер, той зьбярэ буру, а здаецца надыходзе часіна і нядоўга на яе чакаць. Апаматайцеся, паны, пакуль ня позна.

(Далей будзе).

Справа беларускіх падручнікаў у камісіі пры куратарыі.

Віленская куратарыя ў апошнія часы зацікавілася справай беларускіх падручнікаў для школаў і ўзгодненьня іх з агульнай урадавай праграмай.

Гэтае зацікаўленьне зьяўляецца быццам вынікам таго, што польскія ўлады маюць ад новага школьнага году адчыніць некалькінадццаць, а мо на'т некалькідзесят беларускіх, ці ўтраквістычных школ, як аб гэтым заявіў сам куратар.

З гэтай мэтай куратарыя паклікала адумысловую камісію з трох асоб, якая мае прыгатаваць матэр'ялы на разгляд вышэйшай ўлады. У склад камісіі ўваходзяць: дырэктар польскай дзяржаўнай гімназіі ў Вялейцы п. Ст. Любіч-Маеўскі (павадыр), п. Зыгм. Абрамовіч, вучыцель беларускай мовы ў Віленскай польскай вучыцельскай сэмінарыі і п. Лазінскі — вучыцель гімназіі ў Навагрдку. Каб пастановам гэтае камісіі даць болей важнае значэньне, куратар запрасіў на паседжаньне і Беларусаў, каб яны сваей прысутнасьцю і сваім голасам выказалі свае пагляды на справы, якія камісія разглядае.

Першае паседжаньне камісіі адбылося ў нядзелю 6-га лютага; прысутнымі былі апрача трох сяброў камісіі такія асобы: праф. Масоніус. др. Пізлы (паляністы) п.п. Дварчанін, Трэпка, Антоні Луцкевіч, Я Станкевіч, Выслоух, праф. Ehrenkreutz, М. Твердохлебова, рэд. Янкоўскі і Стэткевіч — начальнік аддзелу Віленскай куратарыі.

Перадусім на паседжаньні засьцярэжана, што тут не павінна быць ніякай палітыкі, а толькі справа можа разглядана з пэдагагічнага пункту гледжаньня. Камісія прадставіла на абгавор такія пункты: Які мае быць альфабэт, які правапіс школьных падручнікаў і наагул кніг для беларускіх школ: лацініка, ці г. наз. гражданка? Ці аднача сна лацініка і гражданка? Ці лацінская пісоўня мае быць фонэтычная (cz — sz) ці счэхізаванай (č — š)? Ад якой клясы ў беларускай школе мае пачынацца навука польскае мовы? Ці праграма беларускіх школ мае быць уложана паводле праграмы польскіх школ, ці маюць быць зьмены? Якія маюць быць адносіны меж польскай і беларускай мовай у ўтраквістычных школах, каб адна з іх не панавала на іншай? Далей камісія прасіла даных аб беларускіх школьных падручніках, якія ёсьць, якія лепшыя, якія знаходзяцца ў працы, ці ня можна было-б зрабіць заказы і інш.

Калі ходзе аб альфабэт, то Палякі выказаліся за лацінкай, а Беларусы падчырківалі патрэбу друкаваньня школьных падручнікаў гражданкай.

Калі ходзе аб пачатак навучаньня польскае мовы, то ўсе згадзіліся, што ў беларускай школе навука польскае мовы мае пачынацца ад 3-га аддзелу.

Другое паседжаньне камісіі адбылося ў сераду 9-га лютага; на гэтым паседжаньні былі апрача куратара і сяброў камісіі з Беларусаў наст. асобы: п.п. Трэпка, Дварчанін, Я Станкевіч, пас. кс. Станкевіч, Більдзюкевіч і д-р Туронак. На гэтым паседжаньні разглядалася справа навучаньня гісторы і географіі. Беларусы падчырківалі патрэбнасьць увядзеньня асобных прадметаў Гісторыі Беларусі і Географіі. Калі ходзе аб 3-ці і 4-ты аддзел, то Куратарыя зусім лёгка знаходзе магчымым увясьці гэтыя прадметы (ёсьць ведама ў мінімальнай праграме) ў форме гутарак (пагаданэк) у гэты аддзелы, затое ў далейшых аддзелах 5, 6 і 7-мым, то тут улады хацелі-б аставіць тую самую праграму, што дагэтуль абавязвала. Меж іншым найбольш спрэчным было пытаньне аб агульнай гісторыі і агульнай географіі. Беларусы стаялі на тым становішчы, што гісторыю Польшчы трэба выдзеліць з агульнай гісторыі і выкладаць яе ў польскай мове, а агульную гісторыю ў беларускай мове. Прадстаўнікі куратарыі трымаліся істнуючага палажэньня.

Паседжаньні камісіі можна лічыць закончанымі. Пратакол камісі мае быць адасланы ў Міністэрства Асьветы, якое выпясе аканчальную пастанову ў справах беларускай школы.

3 жыцьця пад Польшчай.

Справа пасла Ваявудзкага.

Маршалкоўскі суд меў 6 і 7 г. мес. паседжаньне ў справе пас. Ваявудзкага. На паседжаньні быў прысутны марш. Ратай. У характары сьведкі, быў выслуханы віцэ-маршалак Сэнату п. Вазьніцкі, як сябра ўраду „Вызваленьня". Дапросіны яго рабіліся ў прысутнасьці п. Ваявудзкага. Пасьля гэтага суд выслухаў п. Ваявудзкага і па кароткай нарадзе пастанавіў адлажыць нарады (гутаркі) на некалькі дзён, маючы на мецэ пазьбіраць болей матар'ялу і пазваць сьцяг сьведкаў, якіх прозьвішчы выказаліся на апошнім паседжаньню.

* * *

7 г. мес. пас. Ваявудзкі скіраваў да мін. ваенных справаў марш. Пілсудскага ліст.

Зьвяртае ён маршалку ўсе крыжы і адзначэньні, якія дастаў тады калі служыў у 1-ай брыгадзе легіёнаў польскага войска. Ёсьць гэта: „Za wierną służbę" ў 1-ай брыгадзе легіёнаў, крыж 1-ай кадравай кампаніі, 2 „walecznych" крыжы, крыж P. O. W. і іншыя адзначэньні.

Арышты Украінцаў у справе забойства куратара Сабінскага. Арыштавана 11 асоб.

З Львова пішуць, што тамашняя паліцыя 8 г. мес. злавіла быццам душагубцаў, якія 19 кастрычніка л. году забілі школьнага куратара Сабінскага.

Паліцыя абвіняе, што забойства было з'арганізавана тайнай украінскай ваеннай арганізацыяй і сьцьвярджае, што замяшаліся ў яе два браты, Міхась і Янка Вярбіцкія, студэнты, якія зараз-жа посьля праступства выехалі з Львова. У студні г. г. разважаючы, што сьляды іхняй работы ўжо досіць зацёрліся, вярнуліся яны і папалі ў рукі паліцыі, якая ўжо нібы мела пад рукамі даныя іхняй віны. Прозьвішча Міхася Варбіцкага паўтаралася ў сьледзтве ўжо не адзін раз, толькі скрываўся ён пад трымя яшчэ другімі прозьвішчамі. Ідэнтычнасьць (падабенства) сцьверджана па значнаму ліку ягоных фатаграфіяў.

Прыехалі Вярбіцкія ў Львоў у ап. студні з мэтай з'арганізаваць канспірацыйную (змоўную) прадвыбарную дзейнасьць. Паміж інш. меўся быць зроблены напад на пошту. Паліцыя трапіла на сьляды быццам ваеннай украінскай арганізацыі і арыштавала цэлы штаб у ліку 11 асобаў, паміж якімі былшага камэнданта брыгады ўкраінскай арміі Галабінскага, сканфіскавала вялікі матэр'ял, які ёсьць доказам быццам шпікоўскай і тэрарыстычнай акцыі (работы).

Вось маем, з аднаго боку арыштоўваюць Беларусаў з другога—Украінцаў.

Новыя арышты, арыштавана 14 асоб.

Як паведамляюць польскія газэты, апошнімі днямі ваенныя і цывільныя ўлады выкрылі ў Вільні быццам вялікую шпікоўскую афэру. Падрабязнасьці гэтай афэры покуль што, у інтарэсе паліцыі не агалашаюцца, ведама толькі, што арыштавана 5 ваенных асоб і 9 цывільных.

Афэра гэтая быццам мае лучнасьць з нядаўна адкрытай на абшары Ўсходняй Галіцыі тэрарыстычна-шпікоўскай арганізацыяй, у якой арыштавана 11 асоб, найбольш сярод украінскай моладзі з-пад знаку Пятрушэвіча.

Як бачым, у Польшчы толькі арышты, арышты, ды ізноў арышты.

З лірыкі.

Зорка, зорка мая,
Дзе ты дзецца магла?
Ледзь я бачу цябе,
Ледзь ты сьвеціш у цьме...
Ты ў ночы маей —
Уцякаеш з вачэй.
Больш ня хочыш сьвяціць,
Мне жыцьцё аблягчыць...
Ці кідаеш мяне —
Я пытаю цябе?...
Восень хмарай ня йдзі!
Цёмных дум ня будзі!...
Аднак восень ідзе —
Зорка гіне у цьме...
У цьме хмараў глухіх —
Хмараў цёмных жуткіх..
А дарога мая
Бяз зор — цемра сама!
Там я доўга блудзіў —
І бязмэтна так жыў...
Сьвяці, зорка, сьвяці,
Ты праз хмары прайдзі!
Ледзь я бачу цябе...
Ледзь ты сьвеціш у цьме..
Веру моцна што ты
Праб'еш хмараў плыты!
Ярка сьвет свой пашлеш!
Верай жыць ты вядзеш...
. . . .

Слёзка.

Успамінак.

Бедная галоўка
Мне яна баліць,
Родная старонка
У вачох стаіць.
Стала прад вачыма
Хатка мне радная,
Дзе мяне ўрадзіла
Маць мая мілая.
Як яна, успомніў,
У калыску клала
Гэта маці родна
Песьню мне сьпявала.
Хоць да сьмерці буду
Тутака я жыці,
Гэтай хаткі роднай
На век не забыці.

Язэп Сінява.

Работа камітэту знатакоў у справах нацыянальных меншасьцяў.

7 г. мес. пачалося 3-х-днёвае наседжаньне камітэту знатакоў ў справах нацыянальных меншасьцяў. Справа гэтая стаіць у сувязі з апошнім падарожжам п. Зыгмунта Васілеўскага ў Вільню.

Тэмай на апошнюю сэсію, між іншым, будзе справа меншасьцяў украінскай і беларускай, а асабліва справа пачатковых школаў на Ўсходніх Землях. Мае сабрацца конфэрэнцыя сяброў камітэту знатакоў з мін. Дабруцкім на чале, якая будзе разглядаць вылучна справу пачатковага школьніцтва, галоўным чынам беларускага.

Страшэнная трагедыя ў Варшаве.

Дня 8-га лютага ў Варшаве разьнялася весьць аб страшэннай трагедыі на Сольцу. Вось на вул. Солец № 71, у памешканьні занятым работніцкай сям'ёй нейкага Сьцяпана Масьлянкі здарылася праступства. Як аказалася, Сьцяпан Масьлянка, па спэцыяльнасьці работнік з будовы, быў амаль што на год без работы, а сямейныя яго адносіны асабліва цясьцёў сталі вельмі натужанымі. Зранку дня 7 г. мес. Масьлянка, з гора ад такога свайго становішча, задушыў жонку, матку жонкі, сястру і брата яе, а нарэсьце і адняў жыцьцё самаму сабе.

У лісьце, які пакінуў гэты душагуб, піша ён між іншым, што на гэткі загубны шаг папхнула яго недастача заработку і подлае абходжаньне з ім радні яго жонкі як і яе самой.

Скасаваньне сэрвітутаў.

Прэзыдэнт Рэспублікі падпісаў распараджэньне аб скасаваньні сэрвітутаў на землях бышае расейскае імпэрыі. Гэтае распараджэньне пакажыцца бліжэйшымі днямі ў Дзеньніку Уставаў.

Што дзеецца ў сьвеце?

Сазыў літоўскага Сойму.

З Коўна пішуць, што неспадзявана для тутэйшых палітычных кругоў Ковенскі ўрад адлажыў на неабмежаваны час склікаиьне літоўскага Сойму. Зроблена гэтае адлажэньне проці пастановы конституцыі і трактуецца, як другое ў чарзе пасяганьне на дзяржаўны лад.

Паўстаньне ў Партугаліі.

З Лёндана паведамляюць, што паводле афіцыяльнага паведамленьня з Лісбоны дзейнасьць паўстаньня абыймае цяпер толькі места Опорна, Фігэйра і Кагейра, дзе паўстанцы растрацілі большасьць сваіх павадыроў (апошнія засталіся арыштаванымі) і цяпер маюць перад сабой досьць важную небясьпеку.

Але як паведамляе карэспандэнт „Daily Mail" (анг. газ.), паўстанцы на чале з ген. Суза Д'яза зьяўляюцца панамі палажэньня на поўночным куску рэчкі Дуро і карысна бомбардуюць урадавае войска. Лучнасьць паміж паўночнай і паўднёвай часьцінамі Партугаліі ўвесь час астаецца перарванай.

Паводле вестак нямецк. газ. „Neue Freie Presse" паміж урадавым войскам а паўстанцамі вядзецца барацьба. У гэтую барацьбу зацягнулася і цяжкая артылерыя. Стралялі з гарматаў, забіта 60 асобаў і некалькі сотак ранена. Таксама і ў Опорта далей вядзецца барацьба. Шмат прыватных дамоў панішчана.

З Мадрыду паведамляюць, што ў Лізбоне арыштавана і інтэрнавана (засаджана) ў крэпасьці Мон-Санто 150 палітыкаў і дзеньнікараў. Паводле „Daily Mail" у Лізбоне пачалася рэвалюцыя, да якой прылучыліся маракі, паліцыя, рэспубліканская гвардыя і аддзелы пехаты.

Міністры справаў замежных і ўнутраных засталіся арыштаванымі. У часе забурэньня ў сталіцы 7 асобаў было забіта а 20 ранена. Рэвалюцыяністыя круцяцца на вуліцах, вядуць прамовы за справу рэспубліканскага ладу і за канстытуцыю. Адзін з ваенных караблёў бомбардуе места, адказваюць яму меставыя батарэі.

Адчыненьне брытанскага парлямэнту. Тронавая прамова караля Рыгора V.

8 г. лютага брытанскі кароль Рыгор V меў цэрымонію адчыненьня III-й сэсіі брытанскага парлямэнту. На цэрэмоніі адчыненьня палаты былі прысутнымі: каралева Марыя, князь Валіі і асобы з каралеўскага дому. Вядучы прамову са ступянёў трону, як і ў Палаце Лёрдаў, дзе сабраліся таксама лёрды палаты гмін і міністры, кароль Рыгор ахарактырызаваў на пачатку факт уваходу Нямеччыны да Лігі Народаў і прызнаньне ей заўсёднага мейсца ў Радзе Лігі, як і ўзмацненьня аўторытэту самой Лігі.

Пераходзячы да абгавораў палітыкі зваротку нармальных міжнародных адносінаў кароль прызнаў умову, якая датыкаецца скасаваньня між саюзьнікаў ваеннай кантролі ў Нямеччыне і паручэньня гэтай контролі Лізе Народаў, за карысную ў справе рэалізацыі палітыкі нармальных міжнародных адносінаў.

Аб палажэньні ў Кітаі кароль сказаў: з прычыны выпадкаў якія здарыліся ў Ганкоў і ў некалькі іншых кітайскіх местах, мой урад прымушаны быў выслаць досьць значны лік войска з мэтай абароны жыцьця маіх брытанскіх і індыйскіх грамадзян проці атакаў і ваpужоннага нападаньня на таўпу, аднак ня меней жадаю супакойнага канчатку труднасьці, якая зьявілася ў апошнім часе ў адносінах да Кітая.

Да нас пішуць.

Ваўкавыск.

Ваўкавыск—маленькае павятовае места з пераважнай большасьцю жыдоўскага жыхарства. У самым цэнтры, дык яшчэ якколечы, а што на краёх, дык ёсьць вясковыя домікі і вулачкі.

Да дзьвёх станцыяў падходзіць 5 калеяў. Гэта вялікі каляёвы вузел, які даўней адзначаўся надта шырокім рухам, але цяпер, дык стался зусім нешта іншае. Даўнейшага руху і зборыска вагонаў ня прыкмета, толькі „kolejowców", дык, пэўна, стала яшчэ болей, чым перад вайною. Праўда, лічыць іх не здарылася, але так на вока, дык сутракаюцца часьцей. Гэта можа дзеля таго, што ад зьмяншэньня руху—калеёвыя служачыя маюць больш вольнага часу, дык і выпаўняюць свае службовыя абавязкі гутаркаю на вакзале.

Ёсьць у Ваўкавыску нешта дзьве цагельні, якія працуюць блага і адна чугунная ліцейня, дзе выробляюцца сячкарні і другія чугунныя рэчы.

З памяткаў мінуўшчыны захаваліся дагэтуль, непадалёку ад места, дзьве горкі, якія называюцца швэдзкімі, дзеля таго, што яны насыпаны, як разказваюць, шапкамі швэдзкіх салдатаў для абароны ў часе швэдзкіх войнаў.

Ну, пры ўсім гэтым, разумеецца, ёсьць дзьве турмы: адна з белым наўкола, а другая з чырвоным мурам, на адной Касьцюшкоўскай вуліцы. Гэтыя два гмахі, таксама належаць да памяткаў мінуўшчыны, але яны прыдаліся і да сучаснасьці, ня тое што швэдзкія горы, якія без патрэбнасьці абрастаюць травою ды адзяюцца сьнегам.

Неяк здарылася мне бачыць: людзі, ня гледзячы на будні дзень, проста натоўпам так і валяць у напрамку царквы. Гэта зацікавіла мяне: думаю мо' які фэст ці што? Аж-но, калі я прыгледзеўся ляпей, дык угледзеў, што людзі сьпяшаюцца да турмаў па розным справам, каб пабачыцца ці падаць сваяком штокалечы з яданіны.

Вольга.

Польскія прадстаўленьні для Палякаў.

Пад гэтым загалоўкам трэба разумець тое, што калі ладзяцца польскія прадстаўленьні ў нас на Беларусі, то яны ніякага значэньня ня маюць для нашага сялянства. На польскія прадстаўленьні нашы сяляне бадай зусім ня ходзяць, бо з іх няма ніякай карысьці. Дзеля таго, што наш селянін на яве не бачыць гэтае абрыдлае жыцьцё панскае, польскае арыстакрацыі, абшарнікаў і чыноўнікаў.

Калі-ж бывае прадстаўляецца жыцьцё сялян, то выключна польскіх, якіх абычаі і звычаі зусім нічога супольнага ня маюць з нашымі. Часта прадстаўляюць жыцьцё мазураў, гаралёў (górali) то тым больш некарысна, бо мовы іх немагчыма зразумець нашым сялянам. Няхай беларускі інтэлігент глядзіць на гэтыя прадстаўленьні, то ён ведае, што гэта не на мейсцы і рэжа яго эстэтычнае пачуцьцё. Ды вось дзіўна, чаму селянін-земляроб ня хоча хадзіць на польскія прадстаўленьні? Мо' таму, што трэба за білет плаціць? Не, і селянін ужо зразумеў, што гэта не намейсцы, ён з прыемнасьцю будзе слухаць песень, глядзець на сцэну беларускую, бо тут адбываецца ў роднай зразумелай мове, і што адтвараецца жыцьцё беднай працавітай масы з яго дадатнімі і ад'емнымі старонамі. Селянін наш зразумеў і адчуў патрэбу жадаць усюды роднага слова.

За апошнія гады беларускі селянін вельмі асьведаміўся і вычуў патрэбу ўсюды мець свае

НАВІНЫ.

— Агульная зборка Віленскага Гуртка Інстытуту. У панядзелак 7-га лютага адбылася агульная зборка Віленскага Гуртка Інстытуту, на якой паміж іншым адбыліся перавыбары ўраду. У склад новага ўраду выбраны: старш. гр. Зянюк, сэкр. гр. А. Стэповіч і скарбнік гр. Яцына, у заступнікі: Г. Карузянка, Я. Шутовіч, Ермаковіч і Шутавічанка.

— Адчыненьне памешканьня Інстытуту. У нядзелю 6-га лютага а 7 г. вечера адбылося ўрачыстае адчыненьне новай кватэры Беларускага Інстытуту Гасп. і Культ. (Завальная 6).

Праграма: хор пад кіраўніцтвам А. Стэповіча, сьпевы солё і дэклямацыі. Пасьля распачаліся ад лявоніхі танцы, якія трывалі аж да раніцы. На адчыненьні таксама былі дэлегаты ад правінцыянальных гуртуоў, якія прыехалі на сабраньне дэлегатаў Віленскага Аддзелу Інст.

— Рэвізыя Гуртка Т-ва Бел. Школы. Надовячы паліцыя зрабіла рэвізію ў Новасьвецкім Гуртку Т-ва Бел. Школы. Паліцыя забрала пратаколы, усе дакуманты і грошы, а таксама арыштавала сэкрэтара гр. Хвалько.

— Адведзіны арыштаваных паслоў на Лукішках. Надовічы ўлады дазволілі жонкам арыштаваных паслоў пабачыцца з мужамі. Адведзіны могуць трываць ня больш 5 мінут у прысутнасьці вастрожных уладаў. Паслы, таксама як і кожныя іншыя арыштаваныя, маюць права пісаць лісты да радні або іншых асоб, але не часьцей, як раз у месяць.

— Беларускі Коопэратыўны Банк функцыянуе. Ня гледзячы на арышты сярод павадыроў Беларускага Коопэратыўнага Банку, банк ня спыніў сваей дзейнасьці і вядзець далей працу.

— Міністар асьветы ў Беларускай Гімназіі. Надовячы, будучы ў Вільні міністар асьветы адведаў Беларускую Гімназію. Візытацыя трывала каля 1/3 гадзіны. Міністар прайшоўся па 2-х клясах, быў на лекцыі Закону Божага і выслухаў адзін беларускі вершык.

У сувязі з візытацыяй ходзяць чуткі, што ўлады хочуць адну Белар. Гімназію перарабіць на свой лад і быццам даць ей правы.

— Забастоўка. Надовячы віленскія рукавічнікі, працуючыя ў 25 варстатах абвясьцілі забастоўку з прычыны эканамічных варункаў.

Агулам страйкуе больш 200 працаўнікоў

роднае слова, як у касьцеле, прыкл. Барадзеніцкая парахвія Браслаўскага павету, у царкве, тэатрах, установах і г. д.

Дзеля прыкладу можна ўзяць некалькі польскіх прадстаўленьняў, якія адбыліся падчас Калядніх Сьвяткаў, як у Ёдах Браслаўскага пав. прадстаўленьне ладжанае стражай пажарніцкай у Барадзенічах і др.

Што-ж аказалася, хто быў на такіх вечарынках? Вучцялі польскія, войты, сышчыкі і інш., а з сялян, нябольш пара асобаў.

Калі-ж ладзяцца дзе прадстаўленьні беларускія, то туды за вёрст 15-ць зьяжджаюцца Беларусы інтэлігенцыя і сяляне. Заўсёды бываюць перапоўнены біткам салі, аб чым часта пішацца ў карэспандэнцыях.

Дзеля гэтага ясна, што беларускі тэатр мае вялікае значэньне для нас ува ўсіх галінах нашага жыцьця. Дык жадайма і старайамся, каб ня было такога кутка на Беларусі, дзе не ладзіліся беларускія прадстаўленьні, а мазурскія тэатры каб туды перабраліся, адкуль прышлі да нас! *М. Пецюкевіч.*

З тутэйшага жыцьця.

(Лыскава, Ваўкавыскі павет).

Паміж вёскаю Верашчакі і абшарнічкай Сукачовай паўстала спрэчка за кавалак выгану. Справа ў тым, што сяляне лічачы гэтую частку выгану прыналежную да вёскі поўнаўладна і самастойна карысталіся ею, пасучы сваю скаціну, што не падабалася абшарнічцы Сукачовай, якая мела прэтэнзіі да гэтага выгану.

На самаперш па загаду Сукачовай, праўдзівей яе камісара Дзынгелеўскага, — слугі Сукачовай пробавалі неяк уласнымі сіламі справіцца з сялянамі, але гэта не ўдалося. Рэч зразумелая, што ў гэтакім выпадку трэ' было-б зьвярнуцца ў суд, але панская „пыха" робіць сваё, нашто суд калі паліцыя на яе паслугах?!

Як па камандзе, (бо такі па камандзе), увесь паліцэйскі пастарунак на дзьвёх параконных фурманках, а гэтак сама і ўся дворня згуртаваўшыся разам зрабілі аблаву, каб загнаць у хлеў сялянскую скаціну, якую па тым трэ' было-б выкупляць у пана абшарніка. Калі гэтак дык і сяляне ўсею вёскаю вышлі таксама на свой уласны ратунак.

Безбаронныя сяляне многа ўцярпелі ад панскіх слугаў, але найболей дазнаў адзін чалавек, які быў на'т пакалечаны.

Справа пайшла ў суд і да гэтых часоў аж з 1923 года суд неяк спрытна ахіляўся, але настаў час расправы, бо галоўных спраўцаў Паўловіча і Станчыка (якія служаць ужо ў іншых паноў) ды цяпер ужо звольнены быўшы заступнік камэнданта Міцюкевіча—пасадзілі за краты, а пан Дзынгелеўскі, які заварыў гэтую кашу, як нічога небывала пажывае на вольнасьці.

Гэтае зьявішча, ясна сьведчыць, што слугі панам патрэбныя толькі дзеля таго, каб яны (слугі) трымалі паноў на сьвеці, а калі слузе якое няшчасьце, дык пана гэта зусім не цікавіць.

Пішу гэта дзеля таго, каб гэтакае прыкрае здарэньне не магло стацца з кім іншым. Трэба паном служыць гэтак, як яны аплачваюць.

Бачыце, панам яшчэ аж дагэтуль сьняцца чароўныя сны аб мілай іх сэрцу паншчыне, калі чалавек быў іх уласнасьцю.

Плата.

НАШАЯ ПОШТА.

Галіне Алесю: Ваш пераклад для газэты будзе завялікі. Вельмі ахвотна будзем друкаваць сцэнічныя творы (пажадана вясёлыя камэдыі), але каб занялі ня больш як 10 нумароў газэты. Газэту пасылаць будзем, калі прышліцё ня меней 1 зл. ў месяц.

Міхасю Пілюціну: Ваш верш крыху заслабы.

Пятрусю Трыпуцкаму: Аб настроях напісалі трохі замала. Газэту пасылаем ўвесь час, прысылайце падпіску.

Язэпу Гілю: Праграму, інструкцыю і газэту паслалі.

Мікалаю Макоўчыку, Улад. Станчыку, А. К. Чурыло, Гілю Я., Івану Дурэйко, Сідаровічу Тодару Тарасэвічу, Мікалаю Саку, Ануфраму Рапэтніку — газэту пасылаем.

Дасталі ад:

Кіселя Тамаша 3 зл. 20 гр.

М. Курэйкі, Пётры Дзешковіча — па 2 зл.

Міхася Горына, А. Хаўтурэвіча, Мікалая Дзяміды, М. Ігольніка, Б. Палянскага, В. Пяюна, С. Рагача, Б. Шыркевіча, А. Лявончыка, М. Куліны — па 1 зл.

Кутох сьмеху і сатыры.

З падслуханых гутарак.

— Якая рожніца паміж тэатрам „Kakadu" і „Białoruską Chatką w Wilnie!?"...

— А тая, што „Kakadu" праводзіць ігру артыстычных мініацюр, а „Chatka"—„grę świetlnie-kolorową"...

— Не, паночку! Гэта-ж занадта проста!...

— Ну дык тады інакш: „Kakadu" ёсьць прадпрыемствам артыстаў, а „Białoruska Chatka w Wilnie" прадпрыемства дэфэнзывы.

— І гэта, паночку, кожнаму і бяз вас ведама!...

— Ну дык больш я і не разумею!...

— А рожніца тая, даражэнькі, што ў „Kakadu" артысты страцілі капітал на арганізацыю свайго тэатру і цяперака стараюцца вярнуць яго, а ў „Chatce" Паўлюкевіч без капіталу спэкулюе беларускім імям і набівае сваю кішаню...

Малая Пстрычка.

Беларускія Коопэратыуна-Гяндлёвыя Курсы.

Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры атрымаў дазвол на Беларускія Коопэратыўна-Гандлёвыя Курсы ў Вільні.

Курсы маюць распачацца каля 21-га лютага с. г.

Усіх кандыдатаў, якія падалі ўжо заявы некалькі месяцаў таму назад, і якія хочуць быць залічаны ў слухачы курсаў, просім неадкладна прыслаць дадатковыя заявы па адрасу: **Wilno, Zawalna 6 m. 5.** Бел. Інст. Гасп. і Культ.

Пры Курсах мае быць поўны інтэрнат; пэўны лік зусім незаможных слухачоў будзе звольнены ад платы за навуку і ад платы за інтэрнат.

А. Більдзюкевіч
Дырэктар Курсаў.

Рэдактар і выдавец К. Мацкевіч. Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны, Вільня—Людвісарская 1.